

Δυό σύγχρονοι Έλληνες

Πριν κάτι δεκαετίες ο συνειρμός που έφερνε η λέξη Έλληνας στον μέσο Ευρωπαϊό ή Αμερικανό ήταν είτε τίποτε είτε λέξεις όπως “Onassis”, “Zorba”, souvlaki, , bouzouki, night life, “Never on Sunday”, “Hatzidakis” “Callas”, “Kojack” (Telly Savalas), “Papadopoulos”, “ Theodorakis” και (μετα το νόμπελ του) “Elytis”, ... Σε κάποιους Έλληνες αυτό έπεφτε λίγο, σε κάποιους καλό ακουγόταν αλλά θα προτιμούσαν άλλη σειρά ή θα προτιμούσαν λέξεις όπως “Plato”, “Aristotle” (όμως αυτά τα δυο ήτανε μόνο για σπουδασμένους ξένους), τώρα που η λέξη Έλληνας φέρνει τον συνειρμό kolotoumpa όλοι όσοι πρόλαβαν την προηγούμενη εποχή τη θεωρούν απωλεσθέντα παράδεισο, και όσοι δεν την πρόλαβαν είτε λένε «κρίμα που δεν την προλάβαμε» είτε λένε «ένα λούκι λιγότερο, μεταξύ προγονοπληξίας και ξενομανίας καλύτερη η δεύτερη που τουλάχιστον σε πάει προς το μέλλον αντί προς το παρελθόν» και άλλοι απλώς αναρωτιούνται αν είτε οι μεν είτε οι δε, αν άκουγαν τον Ελύτη να λέει «εσείς να δούμε τώρα», θα είχαν τίποτε να απαντήσουν ή αν ώφειλαν να έχουν και γιατί. Δεν φιλοδοξούμε να απαντήσουμε ή καν να διασαφηνίσουμε τέτια ερωτήματα. Θα αναφέρουμε απλώς ότι το 1974 ο Γιώργος Πηλιχός, που νομίζω ακόμα ζει και σοβαρότατα δημιουργεί (αν δεν έχει απλώς πολύ δημιουργικό εγγονό ή άλλο συνονόματο που γράφει για το Άουσβιτς) έγραψε ένα ωραιότατο βιβλίο με τον παρακάτω αναγραφόμενο τίτλο και με συνεντεύξεις από τα παρακάτω εικονιζόμενα πρόσωπα:

Δεν φιλοδοξούμε ούτε να γράψουμε αντίστοιχο βιβλίο για το σήμερα, ούτε να επερωτήσουμε νεότερους αν έχουν νέους δέκα, ούτε να ψάξουμε δέκα παλιούς ζώντες και να τους μελετήσουμε για να τους πάρουμε συνέντευξη, προσωπικά καθηγητής φυσικής σε Λύκειο είμαι και άρα κάποιους φυσικούς ή μαθηματικούς ξέρω, κι αφού σε πολλές επετείους της 17N κάνω και γιορτές έχω μελετήσει και τον Μίκη. Τώρα να μιλήσω στην Αθήνα για τον Μίκη θα'ναι κυριολεκτικά σαν να κομίσω γλαύκα εν Αθήναις*, για τα δε πρόσφατα ήδη έγραψα το pdf που αναρτήθηκε ήδη πριν αναρτηθεί το παρόν. Άρα, παρά τον τίτλο «Δυό σύγχρονοι Έλληνες», απλώς θα αναρτήσω κάποιο υλικό για έναν σύγχρονο Έλληνα όχι πια τόσο γνωστό στους νέους όσο στη γενιά μου, αλλά ζώντα και εν πλήρει δημιουργία, ζωή να'χει....

*Η μόνη γλαύκα που μπορώ να κομίσω σε Αθηναίο διεθνιστή (που να ξέρει όμως ξένες γλώσσες ως ώφειλε) είναι να πω στα Αγγλικά μερικά από όσα εμείς ξέρουμε για τον Μίκη για να δούμε αν ακούγεται Ελληνάρας ή οικουμενικός. Βλ. [• Composer-for-all-seasons for our season.pdf](#)

Οι συστάσεις για τον δεύτερο σύγχρονο Έλληνα που εννοούμε μπορούν να γίνουν πολύ απλά μέσω της προσφώνησης που έκανε συνάδελφος από ιδιωτικό σχολείο όταν κάλεσαν στο σχολείο τον Χριστοδούλου για ομιλία στα παιδιά:*

Κύριε...,

Κύριε ...,

Κύριε ...,

Κύριοι Συνάδελφοι, Αγαπητοί μαθητές,

Ο Δημήτρης Χριστοδούλου είναι ένας από τους σπάνιους επιστήμονες της ιστορίας που το έργο τους, από ένα σημείο ωριμότητας και μετά, δεν μετριέται με τους αριθμούς δημοσιεύσεων στα εξειδικευμένα επιστημονικά περιοδικά του κλάδου τους αλλά με τον αριθμό πολύ σημαντικών προβλημάτων που η λύση τους διέφευγε ακόμη και για πολλές δεκαετίες και που μετά την επέμβασή τους λύθηκαν με τρόπο οριστικό και με μεθόδους που η δημιουργία τους εγκαινίασε νέες προσεγγίσεις. Αυτές οι συνεισφορές στην επιστήμη είναι δύσκολο να δοθούν στα περιοδικά που έχουν κάποιο όριο μερικών δεκάδων σελίδων για τις ανακοινώσεις τους ενώ η λύση των επί καιρό άλυτων προβλημάτων μπορεί να χρειάζεται μέχρι και 992, κυριολεκτικά, σελίδες, σε βιβλία που αποτιμούν οι κορυφίοι ειδικοί στον κλάδο και σιγά-σιγά απλοποιούνται και επεξηγούνται για να γίνουν μέρος των τεχνικών και των μεθόδων που γονιμοποιούν και την ασχολία άλλων επιστημόνων σε απλούστερα προβλήματα. Ο αριθμός τέτοιων προβλημάτων που έλυσε ο Δημήτρης Χριστοδούλου αντανακλάται στον αριθμό, πάνω από 20, τιμητικών διακρίσεων και βραβείων από διεθνείς οργανισμούς για τα μαθηματικά που έχει, π.χ. για να αναφέρουμε κάποια απ' αυτά:

1) Otto Hahn Medal, Max Planck Society, Ιούνιος 1981.

2) Mac Arthur Fellows Award, Mac Arthur Foundation Ιούνιος 1993.

3) Bocher Memorial Prize, Αμερικανική Ακαδημία Επιστημών, Ιανουάριος 1999.

4) Zenon Prize, Mathematical Society of Cyprus, Ιανουάριος 2000.

5) Εκλογή στην Αμερικανική Ακαδημία Επιστημών, Απρίλιος 2001

6) Εκλογή στην Ευρωπαϊκή Ακαδημία Επιστημών, Μάρτιος 2003.

7) Tomalla Prize, GR, Tomalla Foundation, Ιανουάριος 2008.

Η πρώτη τέτοια αναγνώριση ήταν όταν η διδακτορική του διατριβή, για τις μαύρες τρύπες, θεωρήθηκε η καλύτερη διατριβή του έτους της (1971). Ας προσθέσουμε και τα εξής για αυτήν: 1) Την τελείωσε σε ηλικία 19 χρονών 2) ιδιότητες των μαύρων οπών που ανακάλυψε εκεί είναι ήδη κλασσικά αποτελέσματα γνωστά και χρησιμοποιούμενα από όλους του ερευνητές όσο και θεωρήματα του Πένρουζ και του Χώκινγκ που παράλληλα εκείνο τον καιρό ανακαλύπτονταν 3) Η διατριβή για την οποία μιλάμε ήταν μόνο τα δυο από τα τρία μέρη των αποτελεσμάτων που είχε ανακαλύψει, οι καθηγητές του Γουήλερ και Ρουφφίνι είπαν ότι ήδη υπερ-αρκούσαν αυτά και το τρίτο, αδημοσίευτο μέρος της, όπως είπε σε συνέντευξή του ο Ρουφφίνι, προηγείτο της εποχής του κατά περισσότερο από 20 χρόνια, αφού μόνο μετά είκοσι χρόνια βρήκαν και άλλοι τα αποτελέσματα αυτά, και μάλιστα, κατά τον Ρουφφίνι,

*Όπως και στο προηγούμενο pdf δεν θα γίνει αναφορά ονομάτων η οποία να μπορεί να θεωρηθεί και σαν διαφήμιση, εμπορευματοποίηση παιδείας κλπ κλπ (τις αποφεύγουμε, παρ'όλο που οι τέτοιες κατηγορίες απλώς αβάσιμες στερεοτυπίες είναι, απλώς για να μη περισπούν το μυαλό του αναγνώστη από πολύ πιο ουσιώδη πράγματα που αξίζουν πολύ περισσότερο την εστίαση της προσοχής του (που ήδη την διασπάσαμε κάπως με την παρούσα υποσημείωση))

όχι χωρίς την βοήθεια σελίδων του Χριστοδούλου που κυκλοφορούσαν από χέρι σε χέρι. Τέλος ας πούμε ότι ο ίδιος, διεθνούς κύρους, ερευνητής Ρουφίνι, έχει πει ότι σε μια ιδιαίτερα εμπνευσμένη και δημιουργική περίοδο τόσο της φυσικής γενικά όσο και του Πρίνστον ειδικά, σε ένα τμήμα που με αρχηγό τον περίφημο Γουήλερ, φοιτητή του Μπορ και συμφοιτητή του Χάϊζενμπεργκ, του Πάουλι και του Λαντάου, του Γουήλερ του οποίου φοιτητές υπήρξαν άνθρωποι σαν τον Φάϊνμαν, σε ένα τέτοιο τμήμα λοιπόν και σε εποχή φοιτητών που δούλευαν όλοι μαζί 14 ώρες την μέρα και που ο καθένας τους έβρισκε αποτελέσματα που θα άφηναν το όνομά του στην ιστορία της επιστήμης, «ήρθε ξαφνικά ένας 16-άρης από την Ελλάδα και τα άρθρα της ομάδας απογειώθηκαν εκθετικά». Έτσι ακριβώς περιέγραψε ο Ρουφίνι την άφιξη και την λειτουργία του Δημήτρη Χριστοδούλου στο Πρίνστον.

Σαν Έλληνες πρέπει να προσθέσουμε και κάτι άλλο για τον Δημήτρη Χριστοδούλου: εμείς, και οι γονείς σας που ήμασταν έφηβοι εκείνο τον καιρό, το '68, σαν πρώτη βράβευση και διάκρισή του ακούσαμε κάτι άλλο, που έγινε ορόσημο: Ο Δημήτρης Χριστοδούλου ήταν στα μέσα της Β Λυκείου, όταν διαβάσαμε ξαφνικά στις εφημερίδες ότι Έλληνας μαθητής συνάντησε στο Παρίσι τον διάσημο Γουήλερ, εξετάστηκε από αυτόν, από τον Ρώσο Χαλάτνικοφ ειδικό στην θεωρία βαρύτητας του Αϊνστάϊν και από τον Παπαπέτρου, το επιστημονικό ίνδαλμα των Ελλήνων της προηγούμενης γενιάς, επίσης ειδικό στην θεωρία βαρύτητας του Αϊνστάϊν, και στο τέλος της εξέτασης ο Γουήλερ τον αγκάλιασε και τον προσκάλεσε να πάει αμέσως, χωρίς καν να τελειώσει την Β Λυκείου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Πρίνστον. Αυτό λοιπόν έγινε ορόσημο, θαυμασμός και εμπνευση για δουλειά όχι μόνο όσων νεοτέρων του αλλά και όσων μεγαλύτερων του αγαπούσαν την επιστήμη.

Τον καιρό εκείνο οι έφηβοι έβαζαν στόχους και δούλευαν πάρα πολύ για να τους πραγματώσουν. Όσοι έβαζαν ινδάλματα Ολυμπιονίκες, σαν τον Παπανικολάου, έκαναν 8 ώρες τη μέρα προπόνηση και όσοι έβαζαν ίνδαλμα τον Χριστοδούλου έκαναν 16 ώρες την μέρα φυσική ή μαθηματικά. Αντίστοιχη δουλειά έκαναν όσοι είχαν ίνδαλμα κάποιον μουσικό. Βέβαια ήταν εποχή χούντας, και φυσικά άλλοι έβαζαν ίνδαλμα τον Θεοδωράκη που ήταν και ταλέντο και ακτιβιστής, ή έβαζαν ίνδαλμα τον Παναγούλη. Αλλά βλέποντάς τα όλα μαζί, τώρα από χρονική απόσταση, βλέπουμε ότι τα ονόματα Παπανικολάου, Χριστοδούλου, Θεοδωράκης, Παναγούλης, έπαιξαν ρόλο συλλογικών ινδαλμάτων και προτροπών δημιουργίας με το έπακρο των δυνατοτήτων τους σε όλους τους νέους της γενιάς μας.

Εν κατακλείδι, ο Δημήτρης Χριστοδούλου είναι ένας από εκείνους τους ανθρώπους οι οποίοι εμπνέουν τους άλλους να φτάνουν στον καλύτερο εαυτό τους, επειδή οι ίδιοι μπορούν να σπρώχνουν τις δυνατότητες του ανθρώπου στα όριά τους.

Είναι μεγάλη μας τιμή να φιλοξενούμε σήμερα στο σχολείο μας έναν μεγάλο άνθρωπο και τον ευχαριστούμε εκ μέρους και των μαθητών και των καθηγητών και όσων έκαναν αυτή την εκδήλωση δυνατή. Θερμές ευχαριστίες εκ μέρους και των καθηγητών και των μαθητών εκφράζουμε επίσης στον κύριοκαι τον κύριο όχι μόνο για όσα συντελούν σήμερα να μάθουν οι νεότεροι και να θυμηθούν οι παλαιότεροι, αλλά και για τις αξίες, τα ιδανικά και τις προσπάθειες που συντελείται να αναθερμανθούν σήμερα, σε μια εποχή που τόσο πολύ όλα αυτά χρειάζονται σαν φάρος και σαν τόνωση και σε όλο τον κόσμο γενικά και στην Ελλάδα ειδικά.

ΥΓ: λίγους μήνες μετά την ομιλία του που θα δούμε, το 2011, πήρε άλλο ένα σημαντικότερο βραβείο, μαζί με τον κορυφαίο μαθηματικό Richard Hamilton, το βραβείο Shaw στην Κίνα.

Επειδή η ομιλία του αυτή, αν και προς μαθητές, ήταν και τεχνική θα την παραθέσουμε στα Αγγλικά (έτσι κι αλλιώς όσα Αγγλικά χρειάζονται για να την παρακολουθήσουμε τα έχει μάθει ένας σημερινός νέος πολύ πριν μάθει τα αντίστοιχα μαθηματικά αν στραφεί και προς αυτά) Να' τη:

<https://www.bibalex.org/bafriends/Action/Christodoulou.pdf>

Πριν τον δούμε και σε λάιβ, αντί γραπτή, παρουσίαση μέρους από αυτά σε πρόσφατη ομιλία του στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, σε Τελετή Έναρξης για τα 100 Χρόνια της Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας, ας τον δούμε και στην εκπομπή «Ανιχνεύσεις» του Παντελή Σαββίδη στην Θεσσαλονίκη:

<https://vimeo.com/11879016>

Πάμε τώρα και στην εκδήλωση για τα 100 Χρόνια της Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας:

<https://www.youtube.com/watch?v=z3US4tm5laA>

Και φυσικά αφού, προσωπικά, με μαθητές του πήγε ο γράφων, ας δούμε και ερωτήσεις που έκαναν (στον γράφοντα όχι στον Χριστοδούλου) ξεκινώντας με την φυσικότερη: «Κύριε, εσείς τα καταλαβαίνετε αυτά;» («Μόνο όσα είχα ήδη διαβάσει κάπου. Να τα καταλάβω εκεί με την πρώτη αδύνατον και για μένα και για τους περισσότερους στο αμφιθέατρο») «Κύριε, ξέρετε να μου πείτε τι είναι οι δυναμοσειρές του Νεύτωνα;» («Πρώτα με αύριο στην τάξη»). «Κύριε, πιο απλά δεν λέγονται;» «Κάποια ίσως λέγονται. Αλλά να'χετε κατά νου δυο πράγματα: 1^{ov} για κάποιον που τα'ξερε, αυτά ήταν ήδη απλοποιήσεις άλλων πραγμάτων αλλά, 2^{ov}, ήταν απλοποιήσεις από κάποιον που δεν έχει πολύ σαφή ιδέα το πού διαφέρει μαθητής από φοιτητή, ούτε πού διαφέρουν πρωτοετείς, δευτεροετείς, τριτοετείς, τεταρτοετείς, μεταπτυχιακοί διότι ο ίδιος μεταξύ του καλοκαιριού της Γ γυμνασίου και της μέσης της Β λυκείου είχε διαβάσει τα τέσσερα προπτυχιακά χρόνια και τα δυο μεταπτυχιακά. Ε, αν σας φάνηκε και λιγάκι σαν μονόλογος πάω πάσο, γιατί αν πούμε «μα διάλογος ήταν, αλλά με τον Νεύτωνα και τον Χόουχενς» ελάχιστα διαφέρει από μονόλογο για τον ακροατή. Αν κάποιος θεωρεί ότι έχασε σήμερα φροντιστήριο, σόρρυ, αλλά πιο πολλές τύψεις θα'χα αν αργότερα μου έλεγε κάποιος από σας «Κύριε έκανε ομιλία τέτιος μαθηματικός σε απόσταση πέντε λεπτά με τα πόδια από το σχολείο και δεν μας το είπατε για να μη χάσουμε φροντιστήριο;»» «Κύριε, ούτε εγώ που δεν έχασα φροντιστήριο αλλά μάθημα στο πανεπιστήμιο δεν μετανιώνω, εγώ έβλεπα κάποιον που χαιρόταν αυτό που έκανε σαν κανα παιδάκι πέντε χρονών, και με την χαρά του χαιρόμουν κι εγώ» «Φαίνεται η χαρά μεταδίδεται ακόμη και ερήμην της κατανόησης του θέματος που την προκαλεί. Και μοιάζουν και διαφέρουν οι μαθηματικές διάνοιες από τις μουσικές: Κι ο Θεοδωράκης παιδί θαύμα ήταν μικρός, και καμιά φορά μια ιδέα για ένα γύρισμα σε μια εισαγωγή σε ένα πασίγνωστο τραγούδι τριών λεπτών σαν το «Μαργαρίτα Μαργαρώ» ή το «Απρίλη μου ξανθέ» μπορεί να του'ρθε μετά από τόσο πυρετώδη μελέτη ενός τόσο δύσκολου κομματιού του Μπετόβεν, πού ήταν το ίνδαλμά του, που μετά να έπρεπε να βάλει το κεφάλι του κάτω από τη βρύση, όπως λέει ο ίδιος, να του περάσει ο πυρετός, αλλά ο ακροατής της μουσικής μπορεί να την νιώσει και χωρίς να τραβήξει τόσα όσα ο συνθέτης της, ενώ ο ακροατής κάποιου που ερμηνεύει ή απλοποιεί Νεύτωνα αντί Μπετόβεν θα χρειαστεί κι ό ίδιος βρύση (και βάλει!))».

Την άλλη μέρα τους πρόσθεσα κι οτι κι ο Μίκης κι ο Χριστοδούλου αναγορεύθηκαν κι οι δυο επίτιμοι διδάκτορες του Πανεπιστημίου Αθηνών για το ίδιο πράγμα (δηλαδή το όλο τους έργο και το πώς ανύψωσαν την εικόνα της Ελλάδας στο εξωτερικό) περίπου

ταυτόχρονα, το '95 ο Μίκης και το '96 ο Χριστοδούλου και ένα σχόλιο του περιοδικού «Αθηνά» ήταν ότι βραβεύτηκε ο ένας συνεπαρμένος με την μελωδία της μουσικής και ο άλλος χαμένος στην αρμονία των μαθηματικών (και όταν τελειώσει η διδακτέα ύλη θα παίξω σε όσους ενδιαφέρονται και το <https://www.youtube.com/watch?v=0Qqe-Jpyjvc>)

Πρέπει όμως, αν μη τι άλλο λόγω του context του παρόντος pdf στο παρόν σάιτ (με τα δυο προηγούμενα pdf σε σχέση με τα οποία, αν θελήσουμε, διαβάζεται και ανεξάρτητα και σε σύνδεση) να απαντήσουμε και σε ερωτήματα όπως τι θα έλεγε για τέτοιες συνδέσεις ο Μαρξ (κάπως να απαντήσουμε, αν μη τι άλλο διότι φέτος, που λόγω 100 ετών όχι μόνο από την ίδρυση της Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας αλλά και από την Οκτωβριανή Επανάσταση, βγήκε και η ταινία «Όταν ο Μαρξ συνάντησε τον Ένγκελς» και μαθητές που ήδη την είδαν μπορεί να μας ρωτάνε).

Στο βιβλίο τους «Η Γερμανική Ιδεολογία» οι Μαρξ και Ένγκελς ανέφεραν κάπου ότι επειδή η Γερμανία είχε τέτοιο τρόπο οργάνωσης που μπόρεσε και δεν έγινε εκεί επανάσταση, γι' αυτό και οι Γερμανοί ασχολήθηκαν με επαναστάσεις στη σκέψη και στην τέχνη. Άρα; Άρα να πούμε ότι το «δια ταύτα» στο τέλος του προηγούμενου pdf, συνεπικουρούμενο και από το περιεχόμενο του παρόντος pdf, σκοπό έχει να πει μόνο το εξής;: «Τι να γίνει ρε παιδιά;! Δύσκολοι, ή και ανεπίστρεπτοι, οι καιροί για τέτια, άλλες οι συγκυρίες τον καιρό της εφηβείας του Μίκη, τώρα συγκεντρωθείτε, τουλάχιστον, στις ανατροπές κλπ στο χώρο του πνεύματος, και άλλη φορά βλέπουμε». Ένας τρόπος να εξετάσουμε αν ισχύει τέτοιο σκεπτικό είναι να απαντήσουμε σε ερωτήματα σαν το εξής: 1^{ov}: Ο Μίκης που έγινε και ακτιβιστής διάβαζε τον καιρό της εφηβείας του μόνο Μαρξ και Ένγκελς ή και ονόματα από τα Καντ, Χέγκελ, Φίχτε, Σέλλινγκ, ...για τα οποία οι Μαρξ και Ένγκελς γράφανε αυτά που είπαμε; 2^{ov}: Υπάρχουν σημερινά προτάγματα, ή έστω σημερινές αναλύσεις που είναι όσο updated όσο τότε ήταν τα αντίστοιχα από Μαρξ και Ένγκελς ή και τώρα πάλι στα ίδια εκείνων αναφέρονται οι σοβαροί αναλυτές και ακτιβιστές και σε αυτο μοιάζουν στους «αρτηριοσκληρωτικούς ανεξάρτητα από ηλικία» που έλεγε κάποιος σχολιαστής κάπου στα προηγούμενα (και που τους Μαρξ -Ένγκελς τους είχαν μάθει από κάποιο τυφλοσούρτη με περίληψη κάποιας ήδη περίληψης και με υπογραμμισμένα κάποια SOS πριν μπούνε σε καμιά συνέλευση καμιάς κατάληψης όπως ο Τσίπρας που τον Φίλη θα μπορούσε να τον έχει και για Σουσιλώφ στο ζήτημα των τέτιων υπογραμμίσεων);* Απάντηση στο 1°: Απ'όσο ξέρουμε, ο Μίκης έφηβος, που ανακοίνωσε στους καθηγητές του, στην Πάτρα, ότι θα ασχολείται στο σπίτι μόνο με την μουσική και στα μαθήματα θα κοιτάει μόνο να περνάει (βλ. «Οι Δρόμοι του Αρχάγγελου») δεν έπαψε να συμμετέχει ούτε σε εκδρομές και πάρτυ που οι συνομήλικοι διάβαζαν μεταξύ τους ποίηση, ούτε στις παρόμοιες αλληλοενημερώσεις φιλοσοφίας.

Εκεί έμαθε και για τους παραπάνω** (κι επίσης για Σοπενάουερ και Νίτσε) Πάμε στο 2°: *(3^{ov}: Αν ο αναφερόμενος στη *διαχρονικότητα* τίτλος για την *Αγγλόφωνη* παρουσίαση που θα κατεδείκνυε πιο εύκολα την *οικουμενικότητα* του Μίκη (βλ. υποσημ*της σελ.0 του παρόντος pdf) δεν είναι απλώς σχήμα λόγου τότε πώς απαντάμε στο ποιό είναι το πρακτέο όταν εξ ίσου οικουμενικοί και διαχρονικοί (με κάποια, συνήθως σύντομα, διαλείμματα) είναι και οι σκυλοκαυγάδες όχι μόνο οι μεταξύ εχθρών (αυτοί είναι δεδομένοι) αλλά και συμμάχων; Προφανώς δεν φιλοδοξούμε να απαντήσουμε κάτι τέτοιο, απλώς να παραπέμψουμε στην αλυσίδα στοχαστών από Πλάτωνα (κι ακόμη πιο πριν) μέχρι Μάμφορντ, Καστοριάδη, κι ακόμη πιο μετά (και από Ρώσους μόνο σε όσους ξέρουν και το λένε, όπως ο Ιλιένκωφ (προσωπικά από αυτόν το διάβασα), ότι ο καλύτερος τρόπος να μπορέσει να δοθεί η ιστορία της φιλοσοφίας είναι μέσω παρουσίασης του πώς ερμήνευαν την Παρμενίδεια διατύπωση «ταυτόν νοείν τε και είναι», οι Πλάτων, Αριστοτέλης,... .., Καρτέσιος, Σπινόζα, Μπέρκλεϋ, Μαλμπράνς,..., Καντ, Χέγκελ, Φίχτε, Σέλλινγκ,... Μαρξ, Ένγκελς, Λένιν,...)

**Κι αν θυμάμαι καλά (απ' το ίδιο βιβλίο του) ο καλύτερος ανάμεσά τους έφηβος παρουσιαστής του Καντ ήταν δεξιός και πορνογράφος (αυτοδίδακτος, στην Πάτρα, και πριν καν ο Εμπειρικός επιστρέψει απ' τους σουρρεαλιστικούς κύκλους του Παρισιού!) Δεν θυμάμαι αν το βιβλίο έλεγε και για μετέπειτα πορεία του (η δε σχέση Εμπειρικού αριστεράς είναι εδώ εξ ίσου εκτός θέματος)

2^ο: Ένα σχήμα λόγου που χρησιμοποιείται συχνά τον τελευταίο καιρό είναι η έκφραση «υπαρκτός σουρρεαλισμός» (π.χ ειπώθηκε και για την «συμπόρευση» Μίκη με Χ.Α. κλπ Επίσης για νέα περί Ευρωπαίων ηγετών, περί Τράμπ, περί Ερντογάν, περί identity politics, περί μνηύσεων για σεξουαλική παρενόχληση κλπ κλπ κλπ. Φυσικά δεν τοσο-χρησιμοποιείται για βιασμούς, αποκεφαλισμούς, καψίματα ζωντανών, φόνους μαθητών. Σε όλα αυτά δεν πολυ-θεωρείται δύσκολο να έχει κάποιος γνώμη ακόμα και αν δεν πολυ-θεωρείται εύκολο να έχει και «πρόταγμα», «δια ταύτα», «άποψη περί πρακτέου» κλπ. Αλλά μπροστά σε κάποια που θα δούμε από όσα δεν έχουν ακόμα πολυ-μεταφραστεί το «υπαρκτός σουρρεαλισμός» είναι αθώος ευφημισμός που δεν θα ακούσαν όχι κάποιοι homo universalis αλλά ούτε καν homo multiversalis της σκέψης ή της τέχνης και του ακτιβισμού για να καταλάβουν υπεύθυνα και διαυγώς τι τρέχει και να το εξηγήσουν με σαφήνεια και πειστικότητα στο «κοινό» και με τρόπο αδιάβροχο από τρολιές και διαστρεβλώσεις, τραβώντας προσοχή αντί αποσιώπηση, και διεγείροντας αισθήματα ενοποιητικά, π.χ μέσω ταξικής ή εθνικής ή θρησκευτικής αλληλεγγύης, αντί επ' άπειρον διαιρετικά, π.χ μέσω των διαφόρων γνωστών (εθνικών, θρησκευτικών, γλωσσικών, βιολογικών) «διαίρει και βασιλεύει» ή των βιασμένα συνθετικών αδελφοποιητικών ταυτοτήτων της πτώσης των συνόρων από την (ήδη ορατά οξύμωρη) «οικονομική παγκοσμιοποίηση»). Δεν φιλοδοξούμε φυσικά να έχουμε, ή καν να παρουσιάσουμε, «πρόταγμα», «δια ταύτα», «άποψη περί πρακτέου» αλλά, το πολύ-πολύ, πόσο δύσκολο είναι για κοινούς θνητούς, να καταλάβουν αν τους δουλεύουν* όταν ακούνε πράγματα σαν τα εξής: «Είναι ανεύθυνοι όσοι πολιτικοποιούνται με τρόπο τόσο στενό που δεν λαμβάνει υπ' όψη ότι σε κάτι λίγα δισεκατομμύρια χρόνια ο ήλιος μας θα σβήσει και αφού μέχρι τότε θα πρέπει να έχουμε βρει ενέργεια να μετακομίσουμε σε πλανητικό σύστημα γύρω από ήλιο άλλου γαλαξία άρα θα πρέπει αφ' ενός να έχουμε βρει τρόπο να φτάσουμε στην πυρηνική σύντηξη πριν δηλητηριαστούμε από τα απόβλητα της σχάσης, αφ' ετέρου να μην έχουμε πεθάνει σε πυρηνικό πόλεμο, άρα πρέπει, για το καλό της ειρήνης, να έχει γίνει μια πολιτισμική ενοποίηση στον κόσμο, άρα πρέπει σε χώρες όπως η Ινδία να στέλνουμε εύληπτες ταινίες με δράση, όπως π.χ ταινίες του Σβαρτσενέγκερ** ...Αλλά αφού και πάλι, σε κάποια ακόμα δισεκατομμύρια χρόνια, θα γίνει η μεγάλη σύνθλιψη (big crunch) που όλα θα φτάσουν να έχουν το μήκος 10^{-33} cm πριν το επόμενο big bang, πρέπει μέχρι τότε να έχουμε βρει τον τρόπο να έχουμε μεταγράψει την πληροφορία μας ως όντων από τις τρεις μας διαστάσεις στις άλλες μας διαστάσεις που κατά την θεωρία των υπερχορδών διαθέτουμε και που έχουν μήκος επίσης 10^{-33} cm...Αλλά είναι μάλλον δύσκολο να γίνουν όλα αυτά αν δεν έχουμε προηγουμένως βρει ένα τρόπο αντί να είμαστε πολλοί και να ζούμε για λίγο να είμαστε λίγοι και να ζούμε για πάντα και τις δουλειές που χρειάζονται πολλούς να τις κάνουν τα ρομπότ...Άλλοι πάλι λένε ότι τους αρκεί να έχει μεταγραφεί η πληροφορία τους σε μικροτσιπ και έτσι να αντέχει σε αστρικά ταξίδια εκατομμυρίων ετών, άλλοι λένε ότι έτσι κι αλλιώς βίρτσουαλ όντα σε μια νοόσφαιρα είμαστε και με τις προόδους των κομπιούτερ καλύτερα να γίνουμε όντα από σιλικόνη, άλλοι λένε ότι το σημείο Ω του ντε Σαρντέν είναι Ανάσταση κατά το big crunch, και άλλοι, μάλλον πιο εχέφρονες, λένε ότι όλοι αυτοί τα έχουν παίξει κι ο πολιτισμός μας ψάχνει νεκρική κρύπτη σαν τη γωνίτσα στη κορυφή των πυραμίδων που να έχει από κάτω της τεράστια πυραμίδα με δεξαμενή καυσίμων για να κινηθεί προς την αθανασία όπως οι Φαραώ, αλλά κι εκεί, όπως κι εδώ, κινδυνεύουμε από τον τρόπο που προγραμμαματίζουμε τους αυτοματισμούς μας (ρομπότ, κομπιούτερ γρήγορων συναγερμών πυρηνικής αντιπίθεσης ή γρήγορου οικονομικού τζογαρίσματος κλπ) π.χ. ο ΧΑΛ (ο υπερκομπιούτερ στο φιλμ των Κλάρκ & Κιούμπρικ) που είχε προγραμματιστεί να εξουδετερώνει και κινδύνους που δεν είχαν αντιληφθεί οι αστροναύτες (π.χ μετεωρίτες) σκότωνε και τους αστροναύτες όταν κάποιο πλάνο που συζητούσαν χωρίς να δουν όσες συνέπειες έβλεπε ο ΧΑΛ έθετε σε κίνδυνο την αποστολή) *Για το ποιοί και ποιά λένε από όσα θα δούμε ως συμβουλευτεί ο αναγνώστης τα λινκ της επόμενης σελίδας (από όσους δούμε εκεί μόνο του (ειδικού στις υπερχορδές) φυσικού Michio Kaku έχουν μεταφραστεί βιβλία που να περιέχουν και μελλοντολογία)** **Σε όποιον με υποπτευθεί ότι τα βγάζω από το κεφάλι μου θα πω ότι κι εγώ με υποπτεύομαι και κάθε τόσο ξανακοιτάω αν όντως τις διάβασα τις μαλακίες που θα παραθέσω ή αν τις είδα στον ύπνο μου.

**Βιβλιογραφία για την «συζήτηση» στη σελίδα 6
(και για πολλά άλλα πράγματα)**

<https://off-guardian.org/category/guardian-watch/>
[https://off-guardian.org/category/censored-on-cif/
other good content](https://off-guardian.org/category/censored-on-cif/other-good-content)
<http://www.unz.com/article/the-war-on-dissent-the-specter-of-divisiveness/>
[Of Two Minds - Marx, Robotics and the Collapse of Profits](http://www.unz.com/article/Of-Two-Minds-Marx-Robotics-and-the-Collapse-of-Profits)
<https://themillions.com/2018/01/will-the-internet-destroy-us-all-on-franklin-foers-world-without-mind.html>
[https://thebaffler.com/latest/oakland-surveillance-levine?utm_campaign=further&utm_source=american-mirage\)](https://thebaffler.com/latest/oakland-surveillance-levine?utm_campaign=further&utm_source=american-mirage)
<https://metro.co.uk/video/short-film-warns-lethal-autonomous-robot-dangers-1630474/?ito=vjs-link>
<https://www.counterpunch.org/2018/02/16/in-the-post-truth-classroom/>
<http://www.spiegel.de/international/world/interview-with-the-american-futurologist-michio-kaku-a-857860.html>
<https://www.counterpunch.org/2018/02/12/is-the-era-of-transhumanism-a-final-corporate-takeover-of-humanity/>

(Αντί μετάφρασης της παραπάνω βιβλιογραφίας απλώς λέμε στους νέους, που πλέον οι περισσότεροι ξέρουν αρκετά Αγγλικά, ότι αξίζει να τα τελειοποιήσουν για να μπορούν να διαβάζουν και τέτια άρθρα κι ότι είναι πολύ πιο εύκολο (και χρήσιμο στους ίδιους και με πολλούς άλλους τρόπους) να κάνουν την προσπάθεια αυτή παρά να περιμένουν να βρискουν μεταφράσεις για όλα όσα χρειάζονται για ολοκληρωμένη διαμόρφωση γνώμης και όσο έγκαιρα χρειάζεται. Επίσης παραθέτουμε, στην επόμενη σελίδα) μια περιληπτικότερη μετάφραση κάποιων αποσπασμάτων (από τηλεοπτικά νέα ή από εφημερίδες και βιβλία) χρησιμών στην κατανόηση της κρίσης λίγο πριν γίνει και οικονομική, και εστιάζοντας κυρίως σε όσα είναι ακόμη χρήσιμα. Τα τοποθετούμε μάλιστα με τρόπο σαν να συνομιλούσαν τα τσιτάτα (ή μάλλον σαν να συνομιλούσαν σε κάποιο φόρουμ αυτοί οι οποίοι τσιτάρονται, δηλαδή το φόρματ παρουσίας είναι ένα, ούτως ειπείν, φόρουμ σκέψεων). Όποιος θέλει το πλήρες κείμενο στα Αγγλικά μπορεί να πάει στο [Forums and debate societies.pdf](#) (το “debate societies” είναι αναφορά σ’ένα λεχθέν του Μπους (τον καιρό των τεράστιων αντιπολεμικών διαδηλώσεων σ’όλο τον κόσμο) τύπου «μη το καταντήσουμε “debate society” παρα-αργώντας την επίθεση στο Ιράκ))

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ τον συνάδελφο και φίλο Διονύση Μεντζενιώτη για την υπόδειξη [κατά τη διάρκεια της ταινίας [Die Vermessung der Welt](#) («Η Μέτρηση του Κόσμου») περί Gauss και von Humboldt που με κάλεσε πριν 4-5 μέρες να δούμε στο σπίτι του (με αγγλικούς υπότιτλους)] ότι ο πιο ενδιαφέρων τρόπος να την δει κανείς είναι εστιάζοντας την προσοχή του στα παράλληλα με τους δυο πρωταγωνιστές τεκταινόμενα της εποχής τους, υπόδειξη που βοήθησε και στην γραφή του παρόντος pdf δυο μέρες μετά)

(Μιλάει πρώτος ο Ράμσφελντ και λέει τα γνωστά που ξέρουμε για τα βάζα στο μουσείο της Βαγδάτης: «Συλήθηκε το μουσείο; Μα τι λέτε;! Απλώς η τηλεόραση έπαιξε πολλές φορές την σκηνή που κάποιος έτρεχε μ' ένα βάζο κι ο κόσμος νόμισε ότι ήταν πολλά διαφορετικά βάζα. Πόσα βάζα μπορεί ναχει η Βαγδάτη; Από νεκρούς, δεν υπήρξαν περισσότεροι απ' ότι στη Γουάσινγκτον έχει ανά έτος από τροχαία. Αλλά και ναχαμε, ε, αυτό είναι δημιουργικό χάος. Ταχει αυτά η δημοκρατία. Αν έχεις δημοκρατία έχεις κι ελευθερία, ακόμα και τα μουσεία να κλέβουνε την χαρά τους εκφράζουμε οι άνθρωποι που έχουν πια δημοκρατία», επίσης λέει (ο Ράμσφελντ) για το ότι δεν θυμάται αν σε μια παλιά φωτογραφία του με τον Σαντάμ είχε πάει αυτοπροσώπως να του πουλήσει όπλα, λέει και για το ότι μέχρι να δει με τι ρυθμό σκοτώνονται οι τρομοκράτες και με τι ρυθμό δημιουργούνται δεν ξέρει αν νικάει ή όχι η Αμερική, για το ότι πιστεύει στην ελευθερία του λόγου —πράγμα που το φωνάζει όταν κάποιος του φωνάζει διάφορα προσβλητικά μέχρι να τον απομακρύνουν οι φρουροί, κλπ. — Μετά βλέπουμε μια φράση του Τσόμσκυ για μιά πιο πρακτική, πρόταση που και βέβαια, δεν ειπώθηκε στο πλαίσιο της πρότασης του Ράμσφελντ να γίνουν στατιστικές καταστροφής και δημιουργίας τρομοκρατών για να καταλάβει αν νικήσανε, μα αφ' ενός ταιριάζει αφ' ετέρου έχει και πλάκα να μπει εκεί. Λοιπόν: «Μιά πιο πρακτική πρόταση είναι να βοηθήσουμε να αλλάξει αρκετά ο τρόπος σκέψης της εδώ κοινωνίας, έτσι ώστε το τι πρέπει να γίνει τώρα να γίνεται θέμα συζήτησης». Είναι η καλύτερη φράση που εισαγωγή σε συζητήσεις ανάμεσα στο κοινό μετά από ένα έργο, σαν αυτές που γίνονται όταν μετά από την ταινία του Μάικλ Μούρ πριν από τις εκλογές που ξανα-ανέδειξαν τον Μπούς μερικοί φωναζαν «πριν γυρίσουμε σπίτι μας ας μείνουμε να συζητήσουμε κάπου π.χ. για το έργο και τις εκλογές κλπ» αλλά είναι καλή και σαν απάντηση στον Ράμσφελντ στο στυλ «αυτά που λέει κανονικά χρειάζονται ζουρλομανδύα, αλλά κάτσε να συζητήσουμε τίποτε σοβαρό για το πώς τουλάχιστον να μη καταντήσουν κι άλλοι σαν και αυτόν». Επίσης είναι η καλύτερη φράση για αποσπάσματα που κυρίως είναι γύρω από το θέμα της εκπαίδευσης. Συνεχίζουμε: Οι Κοζόλ και Φισμπεϊν λένε ότι η ακόμα κι αν τα παιδιά πρέπει να ετοιμάζονται για τον οικονομικό κόσμο, η εισβολή μερκαντιλιστικών αξιών στο σχολείο έχει σπάσει το ηθικό, ή και την ηθική, δασκάλων, που μερικές φορές χρειάζεται να γράφουν στον πίνακα ότι η αποστολή του σχολείου είναι να οξύνει την ανταγωνιστική κόψη της Αμερικής στην παγκόσμια αγορά. Απαντάει ο Μάρκ Τουαϊν ότι αν θέλει κάποιος να κυβερνήσει πρέπει να απευθυνθεί στους ηλίθιους αφού είναι η πλειοψηφία και, διαπιστώνοντας την πηγή ηλιθιότητας, συνεχίζει λέγοντας ότι ποτέ δεν θα εμπιστευόταν την μόρφωση του στο κράτος. Ο Αϊνστάϊν απαντάει ότι πρέπει να τολμάμε να παίρνουμε τις ιδέες μας στα σοβαρά γιατί αυτές είναι που θα μας διαμορφώσουν, και φοβούμενος ότι οι άλλοι μπορεί να νομίσουν ότι μόνο τις εκκεντρικές-επαναστατικές ιδέες φυσικής εννοεί και όχι και τις πεποιθήσεις μας προσθέτει ότι πρέπει πάντα να ακούμε την συνείδησή μας ακόμα κι όταν το κράτος μας επιτρέπει να μην την ακούμε, πράγμα που ο Μάρκ Τουαϊν συμπληρώνει λέγοντας ότι την πατρίδα μας πρέπει πάντα να την αγαπάμε, αλλά την κυβερνήσή μόνο όταν την αξίζει την αγάπη μας, μετά ο Τσόμσκυ εξηγεί σε κάποιαν δημοσιογράφο που λέει ότι υπάρχει ηθική διαφορά ανάμεσα στο να σκοτώνεις όσο πιο πολλούς αμάχους μπορείς και στο να τους σκοτώνεις χωρίς να'χεις την πρόθεση. Της λέει ότι υπάρχει και κάτι χειρότερο από το να τους σκοτώνεις από πρόθεση: το να τους σκοτώνεις χωρίς πρόθεση απλώς διότι δεν τους θεωρείς άξιους ούτε καν να έχεις είτε αυτή είτε οποιαδήποτε άλλη πρόθεση γι' αυτούς, όπως όταν πατάμε μυρμήγκια ούτε καν σκεφτόμαστε ότι θα θέλαμε να τα πατήσουμε. Ο Μάμφορντ απαντά ότι αυτό που θα πει δεν είναι προφητεία αλλά περιγραφή πράγματος που ήδη συμβαίνει μπροστά στα μάτια μας και ρωτάει πόσο καιρό μπορεί να διαρκέσει η φυσική δομή μιάς προχωρημένης τεχνολογίας όταν τα ανθρώπινα θεμέλιά της καταρρέουν. Λέει ότι όλα αυτά συνέβησαν τόσο ξαφνικά που πολλοί δεν έχουν ακόμα καταλάβει ότι καν συνέβησαν. Καταλήγει στο «και όμως μέσα σε μια γενιά έφυγε το έδαφος, άνθρωποι θεσμοί και ηθικές πεποιθήσεις που για να επιτύχουν μιά μίνιμουμ αποτελεσματικότητα είχαν χρειαστεί χιλιάδες χρόνια, έχουν εξαφανιστεί μπροστά στα μάτια μας τόσο πλήρως που η επόμενη γενιά μόλις και μετά βίας θα μπορεί να πιστέψει ότι είχαν ποτέ υπάρξει». Επίσης αναφέρεται στην αφοσίωση εγκληματικών ιθυνόντων με παιδαριώδεις παροξυσμούς σε έναν πόλεμο που δεν μπορούν να ολοκληρώσουν, με οπλοβιομηχανίες που δεν μπορούν να ελέγξουν για σκοπούς που δεν μπορούν να επιτύχουν. Ο Τσόμσκυ αναφέρεται δια μακρών στο ότι η ακαδημαϊκή κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων με καίριο τρόπο των φοιτητών, έχει πολύ περισσότερες ευκαιρίες να βοηθήσει στην βήμα-βήμα αλλαγή αυτής της κατάστασης των πραγμάτων, και ότι η ύπαρξη ευκαιρίας συνεπάγεται ύπαρξη ευθύνης—α! Ας πω επίσης ότι το μακροσκελές απόσπασμά του, που τώρα ας το προσπεράσω, είναι μέρος ακόμη μακροσκελέστερης συνέντευξης στην οποία θίγεται και το ζήτημα των διπλών κριτηρίων που τώρα λειτουργούν στο διεθνές δίκαιο, σε αντιπαραβολή με τον καιρό της δίκης της Νυρεμβέργης όπου αν ο συνήγορος κάποιου ναζί απεδείκνυε ότι κάποιος π.χ.

Άγγλος στρατιωτικός είχε διαπράξει κάτι παρόμοιο με έναν ναζί, τότε να μην καταδικαζόταν και ο Άγγλος αλλά τουλάχιστον απαλασσόταν και ο ναζί— Ο Σικελιανός θεωρεί ότι ο πόλεμος αυτός είναι τέτοιος που μπορεί να ξανακυλήσει την ιστορία στην άβυσσο του προ-οντολογικού και αυτό δεν επιτρέπει σε κανέναν την αποφυγή ανάληψης ευθύνης... καλά θα επανέλθουμε, τώρα ας το προσλάβουμε απλώς στο επίπεδο ότι οι σαρβάιμπορς μπορεί να 'ναι μόνο οι παροιμιώδεις κατσαρίδες ή ούτε καν... Όλο και περισσότερο έρχεται πια στους ανθρώπους η σκέψη ότι το να οφείλονται οι πυρκαγιές των τελευταίων καλοκαιριών σε εμπρηστές είναι, συγκριτικά, το καλό νέο γιατί ίσως και να υπάρχει πλέον, και ήδη, και κακό νέο, το ότι οι θερμοκασιές που φτάνουμε τα καλοκαίρια άρχισαν αναντίστρεπτα την διαδικασία της ερημοποίησης με τον συνδυασμό πυρκαγιών σε δάση και των πλημμυρών που αυτές συνεπάγονται. Ο Λάζαρος Γακηλάζος είναι ένας αξιωματικός της πυροσβεστικής στην Ελλάδα που έγραψε σε μία αριστερή εφημερίδα ένα γράμμα όπου μεταξύ άλλων του φράσεων, που παραθέτουμε σαν να μίληκε στον διάλογο στο βήμα συζήτησης που φανταζόμαστε, έλεγε και το εξής: «Αν θεωρήσουμε την γη σαν ένα ζωντανό οργανισμό και τους ανθρώπους σαν ένα ελάχιστο μέρος από τα κύτταρά του, τότε αντιλαμβανόμαστε με φρίκη ότι το καπιταλιστικό σύστημα μας έκανε κύτταρα καρκινικά που πριονίζουμε το κλαδί στο οποίο καθόμαστε. Οι εχέφρονες καταλαβαίνουν ότι ο πλανήτης νοσεί, ή γη είναι σοβαρά άρρωστη, την μία καίγεται από πυρετό και την άλλη έχει ρίγη, την μια καιγόμαστε από πυρκαγιές και την άλλη πνιγόμαστε από πλημμύρες. Οι υπεύθυνοι κάθονται στα αίρ-κοντίσιον και λένε για ασυνείδητους εμπρηστές και για έγκαιρα κυβερνητικά μέτρα. Μαμά γή συγχώρεσέ μας, μακάρι να ζήσεις μετά απ' αυτή την άσχημη περιπέτεια της υγείας σου. Σου εύχομαι να πετύχει η χημειοθεραπεία σου κι ας μην είμαι τότε ζωντανός να δώ να ξαναφυτρώνουν τα μαλλιά σου και να καλύπτουν τις πληγές που ανοίξαμε στο σώμα σου...».

Πρίν τελειώσουμε αυτό το «φόρουμ σκέψεων» φέρνοντας στη σκέψη μας ή κοιτώντας με την φαντασία μας, την φωτογραφία του γνωστού μπρούντζινο αγάλματος του σκεπτόμενου ανθρώπου του Ροντέν, ας θεωρήσουμε και σαν τέλος και σαν τίτλο του τι συζητήθηκε την σύντομη φράση του Μάμφορντ «αυτή την στιγμή η ανθρωπότητα βρίσκεται τον εαυτό της σε αγώνα ταχύτητας μεταξύ παγκόσμιας μόρφωσης και παγκόσμιας καταστροφής», πριν πάμε λοιπόν σε αυτά ας δούμε μία παράγραφο του Μάμφορντ για το τέλος του 2ου παγκόσμιου πολέμου που ταιριάζει μετά τα λόγια του πυροσβέστη: «Είναι πιθανό ότι η πρόσφατη αναζωπύρωση της αναπαραγωγικής δραστηριότητας μπορεί να εξηγηθεί σαν βαθειά ενστικτώδης αντίδραση στον πρόωπο θάνατο εικοσάδων εκατομμυρίων ανθρώπων στον πλανήτη στον τελευταίο πόλεμο. Αλλά ακόμη πιο πιθανά, μπορεί να είναι η ασυνείδητη αντίδραση στην πιθανότητα ενός αφανιστικού ξεσπάσματος πυρηνικής γενοκτονίας σε πλανητική κλίμακα. Υπό αυτή την έννοια κάθε νέο μωρό είναι μία τυφλή απελπισμένη ψήφος υπέρ της επιβίωσης: οι άνθρωποι βρίσκοντας ότι δεν μπορούν να κάνουν μία αποτελεσματική πολιτική διαμαρτυρία ενάντια στην εξόντωση την κάνουν με μία βιολογική πράξη. Σε χώρες χωρίς κρατική βοήθεια, νεαροί γονείς αποδέχονται μεγάλες στερήσεις αγαθών καισχόλης αντί να αποδεχθούν τη στέρηση ζωής παρατώντας σχέδια για παιδιά». Προφανώς αν το «πυρηνική γενοκτονία» αντικατασταθεί με το «οικολογική αυτοκτονία» δεν αλλάζουν και πολλά πράγματα, ούτε αλλάζουν πολλά αν σε κάποιες χώρες με περιόδους αύξησης καταναλωτισμού μέσω πλαστικού χρήματος και αεριτζιδικών καρτο-δανείων, άνθρωποι κάνουν λιγότερα παιδιά γιατί δεν θέλουν να λείπει είτε από τους ίδιους είτε από τα παιδιά τους η ικανοποίηση κάποιας ψευτοανάγκης που διαφημίζεται σε κάποιο σήριαλ της τηλεόρασης ή στα διαλείμματά του. Σε χώρες με πραγματικά γενοκτονικές συνθήκες πείνας, αρρώστειας, βίας, οι άνθρωποι ακόμα κάνουν πολλά παιδιά έστω και με το σκεπτικό να τα δουν να γίνονται ανθρώπινες βόμβες κατά των δολοφόνων τους. Επίσης όμως, ας έχουμε αυτή τη φράση του Μάμφορντ, όχι μόνο δίπλα στην φράση του πυροσβέστη αλλά και μέσα σε κάθε πλαίσιο που αφορά είτε την εκπαίδευση και την αυξημένη ευθύνη των φορέων της είτε την ελαττωμένη ανάληψη της ευθύνης αυτής, για να δείχνουμε πόσο πιο όμοιος από έναν συνήθη ακαδημαϊστή είναι με έναν Μάμφορντ ένας πυροσβέστης, δηλαδή ένας άνθρωπος με κοινή λογική και με αυξημένη ευαισθησία και φιλότιμο, και πόσο πιο όμοιος απ' ό τι με έναν συνήθη ακαδημαϊστή, είναι ένας μεγαστοχαστής σαν τον Μάμφορντ, με έναν απλό άνθρωπο που κάνει μία δουλειά που εμπεριέχει ουσιαστική ευθύνη και προσφορά, όπως είναι η δουλειά του πυροσβέστη. *Και επομένως, για τα θέματα περί των οποίων η διαύγεια χρειάζεται περισσότερη μόρφωση διότι πολλές παράμετροι παίζουν ρόλο πλέον, πόσο πιο άμεσο και απλό και αναγκαίο, αλλά και εφικτό, είναι εμείς οι παρουσιαστές να φέρνουμε τους τέτοιους ανθρώπους σε επαφή με την μόρφωση που μπορούν να τους προσφέρουν οι Μάμφορντ τώρα που υπάρχει ίντερνετ, φτηνά αντιγραφικά εργαλεία στα ΠιΣι κλπ. Ούτως ειπείν κι αυτό ένα ΝτισκΤζόκεϊ-λίκι είναι, όπου σταχνολογούμε και ανθολογούμε και διαβάζουμε αποσπάσματα βιβλίων ή άρθρων με ενδιάμεσες δικές μας φράσεις που όλες τους καταλήγουν στο «διαβάστε κι αυτό» αντί στο σύνθετο «ακούστε κι αυτό» της σταχνολόγησης μουσικών κομματιών π.χ. στο ραδιόφωνο...)*

2018 ΥΓ:...Κι αυτό: <https://www.paulcraigroberts.org/2018/02/17/why-are-we-in-afghanistan/> !)